

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu

Sławomir Pałka

BK-VII.0520.6.2025

Warszawa, 26 stycznia 2026 26 stycznia 2026 r.

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

uprzejmie przekazuję odpowiedź na interpelację nr **7263** Pana Posła Marcina Romanowskiego *w sprawie funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za 2024 rok.*

Ad 1

Ministerstwo Sprawiedliwości prowadziło w 2024 roku w szerokim zakresie monitoring funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego, poprzez działania podejmowane przez pracowników Wydziału Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w Departamencie Funduszy i Nieodpłatnej Pomocy Prawnej.

Ustalono, iż system został zorganizowany w sposób nie zapewniający optymalnego wykorzystania środków finansowych. Efektem tego oferowane w ramach systemu dyżury zostały wykorzystane w niewielkim stopniu – średnio 1,3 porady na jeden czterogodzinny dyżur. Na szczególną uwagę zasługuje niewielkie zainteresowanie beneficjentów pomocy poradnictwem obywatelskim oraz pomoc organizowana w małych miejscowościach, co budzi wątpliwości w zakresie zasadności utrzymywania systemu w obecnym kształcie.

Na rynku organizacji pozarządowych w systemie nieodpłatnej pomocy wykształciły się duże „przedsiębiorstwa pomocowe”, działające na terenie całego kraju, deklarujące dostępność znacznej liczby wykonawców (tj. adwokatów i radców prawnych) nawet 400-500 wykonawcami rocznie. Z kolei liczba organizacji pozarządowych zawierających umowy z powiatami na świadczenie usług w ramach systemu corocznie maleje (od 124 w 2021 r. do 93 w 2024 r.).

Ponadto ustalono, iż strony internetowe powiatów zawierają często nieaktualne i niewystarczające informacje o systemie, zaś sposób prezentacji treści może wskazywać, że nie będzie ona dla wszystkich zrozumiała. Dodatkowo świadomość dostępności pomocy jest niewielka, a działania promocyjne ograniczone, co bezpośrednio wpływa na liczbę porad w systemie.

Ad 2

W 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości nie organizowało kampanii informacyjnych, mających na celu zwiększenie świadomości obywateli o dostępnych formach wsparcia, albowiem obowiązująca ustawa z dnia 5 sierpnia 2005 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1534, dalej „ustawa”), nie zapewnia resortowi żadnych środków na tego typu działania promocyjne.

Jednakże w 2025 r. Ministerstwo Sprawiedliwości, we współpracy z Ministrą do spraw Polityki Senioralnej, Wojewodą Świętokrzyskim, Komendantem Głównym Policji, Ministerstwem Cyfryzacji oraz Nauką i Akademicką Siecią Komputerową – Państwowym Instytutem Badawczym, zrealizowało program pilotażowy edukacji prawnej skierowany do mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 60 lat i więcej. Celem inicjatywy było nie tylko przekazanie seniorom wiedzy i podniesienie ich kompetencji prawnych, ale również prezentacja praktycznych przykładów i wskazówek w zakresie:

1. przestępstw przeciwko mieniu (kradzieże z włamaniem, oszustwa, przywłaszczenia rzeczy, szczególnie wobec osób starszych);

2. cyberprzemocy (phishing, smishing, vishing oraz zagrożenia w relacjach internetowych);
3. własności rzeczy ruchomych i nieruchomości, dziedziczenia, spraw konsumenckich (dziedziczenie ustawowe, zachówek, nabycie własności, służebności, nadużycia wobec seniorów);
4. opieki i rodziny (przemoc domowa wobec osób starszych, dysfunkcje rodzinne, kontakty dziadków z wnukami, opieka nad niesamodzielnymi członkami rodziny, zobowiązania alimentacyjne).

Ad 3

W 2024 roku przeznaczono 104 837 tys. zł dotacji celowej na realizację zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy. Pismem z 13 stycznia 2025 roku zwrócono się do Wojewodów z prośbą o przekazanie rozliczenia dotacji do 7 lutego 2025 roku. Zgodnie z przekazanymi danymi od Wojewodów łącznie wykorzystano około 103 705 tys. zł dotacji.

Ad 4

Zgodnie z danymi z systemu teleinformatycznego, w 2024 wprowadzono 499 812 kart pomocy (stan na 20 stycznia 2026 roku), które odpowiadają za udzielenie pomocy obywatelom. Poniższa tabela przedstawia liczbę wprowadzonych kart do systemu z podziałem na miesiące w 2024 roku.

Miesiąc	Liczba wprowadzonych kart
Styczeń	44570
Luty	46709
Marzec	42328
Kwiecień	42870
Maj	37973
Czerwiec	39898
Lipiec	44896
Sierpień	40977
Wrzesień	42341
Październik	45138

Listopad	39217
Grudzień	32895
Razem:	499812

Ad 5

Poniższa tabela przedstawia liczbę wprowadzonych kart do systemu, przy założeniu funkcjonowania 1489 punktów w ujęciu tygodniowym.

Tydzień	Ilość wprowadzonych kart	Wprowadzone karty na punkt w ujęciu tygodniowym
1	6734	4,52
2	9810	6,59
3	10581	7,11
4	10726	7,20
5	10964	7,36
6	10998	7,39
7	11014	7,40
8	11250	7,56
9	11383	7,64
10	10810	7,26
11	10812	7,26
12	10202	6,85
13	8323	5,59
14	7543	5,07
15	10169	6,83
16	10594	7,11
17	10670	7,17
18	4808	3,23
19	9703	6,52
20	10005	6,72
21	9948	6,68

22	7411	4,98
23	10106	6,79
24	10181	6,84
25	10008	6,72
26	9595	6,44
27	9907	6,65
28	9563	6,42
29	9585	6,44
30	9849	6,61
31	9677	6,50
32	9989	6,71
33	7318	4,91
34	9985	6,71
35	10000	6,72
36	10040	6,74
37	10164	6,83
38	9822	6,60
39	10373	6,97
40	9337	6,27
41	9900	6,65
42	10052	6,75
43	10252	6,89
44	7541	5,06
45	10247	6,88
46	8119	5,45
47	10507	7,06
48	10352	6,95
49	9894	6,64
50	9393	6,31
51	8654	5,81

52	2627	1,76
53	2317	1,56
Razem	499812	

Poniższa tabela przedstawia liczbę wprowadzonych kart do systemu, przy założeniu funkcjonowania 1489 punktów w ujęciu miesięcznym.

Miesiąc	Liczba wprowadzonych kart	Wprowadzone karty na punkt w ujęciu miesięcznym
Styczeń	44570	29,9328
Luty	46709	31,3694
Marzec	42328	28,4271
Kwiecień	42870	28,7911
Maj	37973	25,5024
Czerwiec	39898	26,7952
Lipiec	44896	30,1518
Sierpień	40977	27,5198
Wrzesień	42341	28,4359
Październik	45138	30,3143
Listopad	39217	26,3378
Grudzień	32895	22,0920
Razem	499812	

Ad 6

Ministerstwo Sprawiedliwości celem monitorowania równego dostępu do nieodpłatnej pomocy w 2024 roku przeanalizowało działania 30 powiatów z najniższą i 15 powiatów z najwyższą liczbą udzielonych porad na 10 tys. mieszkańców za 2023 rok. Wyniki analizy pozwoliły ustalić, że m.in. dysproporcja pomiędzy najlepszym, a najgorszym powiatem pod względem średniej dziennej liczby porad w powiecie na 10000 mieszkańców jest prawie 10-krotna (0,13-1,24), a czynniki geograficzne, demograficzne i ekonomiczne nie okazały się decydujące dla kształtu rankingu. Ustalono również, iż większe

zainteresowanie poradami w stolicy powiatu, sugeruje poprawienie efektywności systemu poprzez zmianę sposobu ich przydzielania i organizacji.

Ad 7

Dane statystyczne przedstawione w ocenie rocznej w przedmiocie wykonywania zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej za 2024 rok pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Udzielono 499 812 porad w 2024 roku, co stanowiło o 9 353 porad mniej niż w roku 2023. Najwięcej porad udzielono w województwach śląskim, mazowieckim i wielkopolskim (odpowiednio 68 228, 59 786, 45 351), a najmniej w województwie opolskim, lubuskim, podlaskim (odpowiednio 11 078, 12 228, 12 995).
2. W przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w 2024 roku najwięcej porad udzielono w województwach: pomorskim (15,1), świętokrzyskim (15,2) oraz śląskim (15,8), natomiast najmniej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w danym województwie, udzielono porad w województwach: mazowieckim (10,8), podlaskim (11,4), opolskim (11,9). Różnice pomiędzy ilością porad na punkt, a ilością porad na 1.000 mieszkańców mogą wynikać z kilku kwestii:
  - koncentracji usług w dużych ośrodkach miejskich tj. przykładowo Warszawa (najwięcej porad w województwie) jako stolica generuje wysokie zapotrzebowanie na nieodpłatną pomoc prawną ze względu na gęstość zaludnienia i złożoność spraw. Punkty w dużych ośrodkach miejskich mogą być nieliczne, ale bardzo aktywne co przekłada się na zwiększoną ilość porad. W Warszawie najwięcej porad udzielono w punktach mieszczących się m.in. w Urzędach Dzielnic: Praga Północ (1022), Bielany (892) i Białołęka (855), przy średniej ilości porad na punkt w województwie mazowieckim na poziomie 328 oraz średniej ilości porad na punkt w Polsce w ilości 336;
  - otwarciu punktów w różnych godzinach (również popołudniowych i wieczornych) w dużych ośrodkach miejskich;

- nierównomiernego podziału punktów względem populacji – pomimo wysokiej wydajności pojedynczych punktów, ich całkowita liczba może być niewspółmierna do populacji województwa;
  - mobilności mieszkańców – mieszkańcy obszarów wiejskich mogą korzystać z punktów ulokowanych w dużych miastach wojewódzkich, zwiększając obciążenie tych placówek, ale nie wpływając na statystyki per capita w swoich gminach. Zawyża to liczbę porad na punkt, nie poprawiając wskaźnika na 1.000 mieszkańców danego regionu.
3. Koszt udzielania jednej porady w ramach systemu nieodpłatnej pomocy wyniósł w roku 2024 – 209,74 zł. Koszt porady został obliczony na podstawie ilorazu liczby porad i kwoty przyznanej dotacji, która przeznaczana jest na wynagrodzenia osób świadczących porady (91%), obsługę organizacyjno-techniczną zadań (6%) i zadania z zakresu edukacji prawnej (3%).
  4. Podobnie jak w poprzednich latach poradnictwo obywatelskie udzielane jest na stałym podobnym poziomie – 18% wszystkich porad.
  5. Najwięcej porad w 2024 roku udzielono w pierwszym kwartale – 133 275, a najmniej w czwartym kwartale – 117 469.
  6. Podobnie jak w roku 2023 – najwięcej porad dotyczyło prawa cywilnego (51,37%), w kategorii rodzina, dziedziczenie (21,55%, 14,41%, odpowiednio), najrzadziej udzielane były porady z zakresu działalności gospodarczej (0,21%) oraz z prawa podatkowego (0,77%). Najniższy odsetek porad dotyczył takich kategorii jak zdrowie (2,31%) oraz opieka i kształcenie (0,52%).
  7. Dominującą formą nieodpłatnej pomocy prawnej w 2024 roku było poinformowanie beneficjenta o obowiązującym stanie prawnym (59,27%). Najniższy odsetek porad prawnych stanowiła usługa poinformowania osoby uprawnionej o innych jednostkach poradnictwa (0,54%).
  8. W przypadku nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, usługa była realizowana najczęściej jako porada obywatelska (87,37%). Tylko 4,99% porad polegało na przekazaniu osobie uprawnionej informacji o innych jednostkach poradnictwa.

9. W przypadku nieodpłatnej mediacji najczęstszą formą (89,96%) było poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji, a najrzadszą – przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej – 0,33%.
10. W 2024 r. przeprowadzono 458 mediacji, z czego w 297 przypadkach (niecałe 65%) zakończyło się zawarciem ugody.
11. W ramach edukacji prawnej zrealizowano zadania, które skupiały się głównie na działaniach z wykorzystaniem internetowych serwisów edukacyjnych, informatorów i poradników w wersji elektronicznej (29,14%). Tematyka dotyczyła przede wszystkim urzędów i sądów (10,25%), przestępstw i wykroczeń (10,08%) oraz rodziny (9,02%).
12. W 98,91% porady były udzielane w formie stacjonarnej, w punktach. Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogły stawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się udzielono: poza punktem – 688 (0,14%) oraz za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość – 1 797 (0,36%) porad.
13. Głównym źródłem informacji o działalności punktów nieodpłatnej pomocy był Internet – 37,94% oraz inni klienci punktów – 35,07%.
14. W 2024 r. średnia liczba porad w punkcie wyniosła 1,33 porady. Wyniki te oznaczają niewielki spadek w stosunku do roku 2023 r., w którym średnia dzienna liczba porad w punkcie wynosiła 1,36 porady.

Ad 8

Uprzejmie informujemy, że nowelizacja ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w dniu 21 sierpnia 2025 r. została podpisana przez Prezydenta RP. Nowelizacja weszła w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. i obejmuje swoim zakresem najważniejsze zagadnienia:

- 1. Określenie limitów wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035** będących skutkiem finansowym ustawy. Zapewnia finansowanie systemu na kolejne 10 lat.

2. Wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość – „PORADY ZDALNE” także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego, jako opcji dostępnej dla wszystkich beneficjentów porad. Porady zdalne sprawdziły się w okresie pandemii - stanowiły wówczas 20% porad i istnieje znaczne zapotrzebowanie społeczne na ich przywrócenie. Nie ulega wątpliwości, że porady zdalne zapewnią większą dostępność usług dla osób uprawnionych.

3. Wprowadzenie ustnych oświadczeń składanych przez osoby uprawnione, że nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Obowiązek składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej (oraz o prowadzeniu jednoosobowej działalności gospodarczej) przez osobę uprawnioną zostały utrzymane, ale przy poradach zdalnych będzie można je składać w formie ustnej, co też zostanie odnotowane w centralnym systemie teleinformatycznym do obsługi nieodpłatnej pomocy.

4. Wprowadzenie możliwości uzależnienia udzielenia porady, od osobistego stawiennictwa osoby uprawnionej w punkcie. W przypadku, gdy porada odbywa się za pomocą środków porozumiewania się na odległość, wykonawca pomocy (adwokat, radca prawny) może uznać, że zachodzi konieczność bezpośredniej analizy dokumentów i może uzależnić udzielenie porady od osobistego stawiennictwa osoby uprawnionej w punkcie nieodpłatnej pomocy.

Jednocześnie Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi intensywne prace koncepcyjne nad kompleksową reformą systemu nieodpłatnej pomocy. W tym celu resort uwzględnił wspólne elementy z zebranych stanowisk przedstawicieli grupy roboczej powołanej spośród członków Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Edukacji Prawnej, w tym przedstawicieli organów administracji rządowej i samorządów zawodów prawniczych, przedstawicieli samorządu powiatowego, organizacji pozarządowych, które przedstawiły stanowisko w prekonsultacjach. Wszelkie opracowywane zmiany mają na celu poprawę działania systemu pomocowego, poprawę jakości świadczonych usług oraz wyraźne określenie zakresu dostęp do pomocy.

Z wyrazami szacunku

Sławomir Pałka/podpisano elektronicznie/